

Una llista de preguntes sobre la insòlita troballa d'obres d'art dels segles XVI a XX, localitzada a la capital bavaresa

# Els misteris del tresor de Munic

**RAFAEL POCH**

Berlín. Corresponsal

La setmana passada es va saber la notícia de la troballa d'un tresor de 1406 obres artístiques emmagatzemades en un pis de Munic, propietat d'un avi, Cornelius Gurlitt, fill d'un marxant que va ser col·leccionista i còmplice de la gran expropiació d'art modern duta a terme pels nazis durant els anys trenta i quaranta. Hi ha molts quadres d'impressionistes francesos, modernistes alemanys i clàssics, i encara més esbossos, dibuixos i aquarel·les. L'obra més antiga és del segle XVI, i n'hi ha de desconegudes. Però rere el tresor de Munic hi ha moltes preguntes. Vet aquí algunes:

## En primer lloc: en què consisteix la troballa?

Perfectament endreçades i mantingudes, al pis de Cornelius Gurlitt es van trobar, entre les 1406 peces, 121 obres emmarcades de Picasso (tres), Chagall (una) i algunes de Marc, Nolde, Spitzweg, Renoir, Matisse, Courbet, Macke, Beckmann, Liebermann, Dix, Kokoschka, Toulouse-Lautrec, Schmidt-Rottluff i Kirchner. Pel que sembla el tresor inclou una obra de Dürer. En general es tracta d'una de les principals troballes artístiques de les últimes dècades. Un informe periodístic ha calculat que el valor total del dipòsit és de vora mil milions d'euros.

## Com va arribar, aquest tresor, a un pis de Munic?

El titular és Cornelius Gurlitt, un octogenari, fill i nét de col·leccionistes. El seu pare, Hildebrandt Gurlitt, i el seu oncle Wolfgang van col·laborar amb la campanya nazi d'expropiació, canvis i vendes de l'art modern

propietat de jueus. Unes 300 obres podrien correspondre a aquesta categoria, assenyalen els experts. Cornelius va heretar el fons del seu pare, mort el 1956, i el va administrar discretament. No va treballar mai i va anar vivint de les vendes esporàdiques que feia. El pis de Munic era el seu dipòsit.

## Com es va descobrir, el fons de Gurlitt?

No va ser per les vendes de Cornelius a galeries suïsses, austríaques i alemanyes. El món del comerç d'art és opac i discret. A Gurlitt el van detectar simplement per les sospites que amagava capital a Suïssa: en un control ferroviari del trajecte Zuric-Munic portava 9000 euros, mil per sota de la quantitat màxima autoritzada, i es va mostrar nerviós. Això va desencadenar una investigació de dos anys que va constatar la invisibilitat del subjecte. No tenia pensió, ni assegurança mèdica, ni estava registrat policialment, cosa obligatòria a Alemanya. A causa d'aquestes sospites fiscals i d'aquesta nocturnitat, els agents van visitar el pis i van trobar-hi el fons.

## Com van adquirir un fons tan important, els Gurlitt?

És aquí on comença l'embolic, perquè Hildebrandt Gurlitt, el pare, va ser una figura ambigua: d'una banda va ser represaliat professionalment perquè tenia una àvia jueva, de l'altra els nazis el van utilitzar com a expert en la campanya per vendre art expropiat i comprar-ne o bescanviar-lo, així com per organitzar el fons del Museu del Führer que es projectava a Linz. Per a aquesta empresa Gurlitt va anar moltes vegades a París i Amsterdam durant l'ocupació. En aquells



Soldats dels Estats Units davant d'unes obres d'art confiscades als nazis

## Persones degenerades

**Lluís Bassat**

**A**cabo de tornar de l'infern. D'Auschwitz, del viatge més impressionant de la meua vida. He visitat els dos camps de concentració i extermini, el d'Auschwitz, convertit ara en un memorial, i el d'Auschwitz-Birkenau, on va morir una part important de la meua família materna, germans dels meus avis, cosins, oncles... Van néixer i van viure en una preciosa illa grega, Corfú. Formaven part d'una petita co-

LL. BASSAT, publicista i col·leccionista d'art

munitat jueva, de set mil persones, fins que els nazis van envair l'illa i els van portar a Auschwitz. Van tornar-hi cent trenta-cinc.

Tots els altres van morir en mans dels que es van atrevir a denominar la seva immensa barbàrie com la solució final per a la purificació de la raça. Els mateixos que van qualificar l'art modern com a art degenerat i que van saquejar milers i milers d'habitges per cremar aquests quadres com a exemple i escarment no només als artistes, sinó també als posseïdors d'aquestes obres.

Ara, de nou a Barcelona, llegeixo que els funcionaris de duanes

El que era realment degenerat, i molt, va ser el pensament dels nazis, no l'art de Picasso o Matisse

alemanys van revisar fa poc el pis de l'octogenari Cornelius Gurlitt i van trobar mil quatre-centes obres d'artistes com Picasso, Nolde, Matisse... El pare de Cornelius Gurlitt era un marxant amb una llicència del règim nazi per tractar amb l'art degenerat que els nazis van retirar dels

## CRÍTICA DE CLÀSSICA

# Bellesa i societat

## Hespèrion XXI

**Intèrpret:** Jordi Savall, viella, rebab i direcció del programa  
**Lloc i data:** Kursaal de Manresa (7/XI/2013)

**JORGE DE PERSIA**

Una inauguració de la Fira Mediterrània de Manresa al preciós Kursaal ha de complir alguns requisits. Per descomptat, el de la

qualitat musical, però molt especialment el que suposa el repte de parlar en escena de la Mediterrània, que com deia Manel Forcano en la presentació, suposa trobada, intercanvi, diàleg, confrontació, convivència –o no– de visions transcendents del món. Però també –afegim– conflicte, drama, criminalitat d'Estat com la llei Bossi-Fini, Lampedusa... injustícies que alimenten falta d'horitzons i patiment. El sector occidental actua de vegades com a

cant de sirena com quan fa anys es propiciava l'arribada d'immigrants il·legals per pagar menys la mà d'obra, segons les idees de la FAES. I, crec que en aquestes activitats de l'espectacle és necessari parlar-ne, encara que la metafora de la música de vegades ho expressa però és difícil de traduir. L'harmonia construeix, però de vegades també tranquil·litza consciències i no fem res. Jo he parlat en ocasions d'un premi Príncep d'Astúries per a Savall, no tan sols per la seva feina musical sinó també per aquesta crida d'atenció, per aquesta prèdica a la convivència, igual com l'ha re-

but Barenboim, però no he sentit ni el més mínim eco institucional. Dit això, parlem d'aquest concert d'obertura de la Fira, que va comptar amb dues figures estel·lars i realment brillants de la cançó a Israel i a Turquia com són els ja ben coneguts Lior Elmaleh i Gürsoy Dinçer, que amb cançons tradicionals i improvisacions van mostrar potencial i bellesa. La proposta comptava a més amb set excel·lents instrumentistes amb peces i instruments d'Algèria, Israel, França, Turquia, Romania, Xipre, Grècia, l'antiguitat medieval... Cal tenir en compte que una marca de la nostra cultu-

ra és el concepte de canvi, i que en el diàleg es troben presents antigues formes d'Occident; bona mostra va ser la petita cèl·lula melòdica que és present a tota la Mediterrània i que va cantar tot el conjunt en una espècie de polifonia monòdica, de comunió en definitiva. No hi va haver gaire presència de música occidental, ni dels contrastos que ofereix la cultura mediterrània; la línia argumental musical es va centrar en la coincidència, en la capacitat d'interpretar fins i tot les cançons d'Occident amb els instruments de l'arc mediterrani, i en el gaudi de la bellesa.●